

CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

amis

BILTEN

49 – 2008 Živa stoka

AGRARNI MARKETINŠKI INFORMACIONI SISTEM
CRNE GORE

3. decembar 2008. Vol. 3, Broj 49

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore www.minpolj.vlada.cg.yu
www.amiscg.org

Ponuda na stočnim pijacama	2-3
Pregled cijena žive stoke	3-7
Odgoj teladi	8-9

PONUDA NA STOČNIM PIJACAMA U Podgorici dobra ponuda stoke

Na podgoričkoj stočnoj pijaci prethodne nedjelje bilježimo najbolju ponudu svih kategorija stoke. U ponudi je najviše bilo ovaca za klanje, šilježadi i ovnova. Cijena ovaca za klanje se kretala od 1,5 do 1,8€/kg žive mjere i u ponudi je bilo 75 grla. Šilježad su se prodavala po cijeni od 2,3 do 2,6€/kg žive mjere u ponudi je bilo 60 grla, a cijena ovnova se kretala od 2,1 do 2,5€/kg žive mjere i u ponudi je bilo 20 grla.

U Nikšiću se trgovalo na stočnoj pijaci i na farmama. U ponudi su bile ovce za klanje, ovnovi i jagnjad. Cijena ovaca za klanje se kretala od 1,5 do 1,8€/kg žive mjere i u ponudi je bilo 60 grla. Ovnovi su se prodavali po cijeni 2€/kg žive mjere, dok je cijena jagnjadi 2,3 do 2,5€/kg žive mjere i u ponudi je bilo 120 grla.

U Baru u ponudi je bilo ovnova i šilježadi. Cijena ovnova se kretala od 2,8 do 3,5€/kg žive mjere i u ponudi je bilo 50 grla, dok se cijena šilježadi kretala od 2,8 do 3,5€/kg žive mjere.

Na bjelopoljskoj i beranskoj stočnoj pijaci cijena jagnjadi je bila 2,3€/kg žive mjere i u ponudi je bilo po 16 grla. U Beranama u ponudi je bilo i 17 ovnova po cijeni od 2€/kg žive mjere.

Ponuda stoke na pljevaljskim pijacama bila je veoma loša. U ponudi su bili ovnovi, šilježad i jagnjad. Cijena ovnova je bila 2€/kg žive mjere, jagnjadi 2,5€/kg žive mjere i šilježadi od 2,1 do 2,3€/kg žive mjere.

Bar

Zbog prestojećih vjerskih praznika tokom ove nedjelje najviše se trgovalo muškom šilježadi i ovnovima, što je uslovalo rast cijena istih. Ponuda je dosta dobra kako na farmama gdje se i kupuje najveći broj grla tako i na pijacama. Ukupna ponuda broji više stotina grla.

Berane

Na stočnoj pijaci u Beranama ove sedmice bila je dobra ponuda svih vrsta i kategorija stoke. Najbolja ponuda je bila kod kategorija priplodne ovce, priplodne krave (melezi) i krave za klanje. Najbolja tražnja je bila kod kategorija jagnjadi, teladi i svinja tovljenika. Cjenovni trend je bio na nivou od prošle sedmice.

Nikšić

Cijene žive stoke na nikšićkoj pijaci nijesu se mijenjale. Ove nedjelje bilježimo solidnu ponudu. Naročito je bila dobra ponuda jagnjadi, ovaca i krava za klanje, kao i junadi težine do 300 kilograma. U ponudi je bilo i ovnova, svinja i koza za klanje.

Pljevlja

Zbog loših vremenskih uslova i snijega, ponuda stoke na pljevaljskim pijacama bila je veoma loša. Trgovina se uglavnom obavljala na farmama i to u manjem obimu. Blagi pad cijena zabilježen je kod krava za klanje i kod telasi SIM rase.

Bijelo Polje

U toku ove sedmice na bjelopoljskim stočnim pijacama ponuda je bila veoma loša zbog loših vremenskih uslova, najbolja ponuda je bila kod kategorije jagnjadi. Cijene su na prošlonedjeljnom nivou.

Podgorica

Izuzetno dobra ponuda na stočnoj pijaci u Podgorici. U ponudi je najviše bilo šilježadi (oko 500 grla) sa prosječnom cijenom od 2,4€, dok je maksimum iznosio 2,6€ po kg žive mjere. Takođe, bilježimo i dobru ponudu ovaca za klanje kao i krava. Kao i prošle godine, decembar je mjesec kad u ponudi ima i svinja tovljenika sa cijenom 2,2 - 2,5€ po kg žive mjere.

CRNA GORA MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE IZVJEŠTAJ O CIJENAMA ŽIVE STOKE

Datum prikupljanja podataka: 26. 11 – 3. 12. 2008. godine
Izvještaj sastavila: Služba za selekciju stoke

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
1	Telad 80-160 kg SIM kg	~	3.00 (3.00-3.00)	3.20 (3.00-4.00)	~	3.00 (3.00-3.00)	~	3.07 (3.00-4.00)
2	Telad 80-160 kg kg	2.90 (2.70-3.00)	2.90 (2.90-2.90)	3.10 (2.80-3.20)	3.10 (3.00-3.20)	2.90 (2.80-2.90)	3.20 (3.10-3.30)	3.02 (2.88-3.08)
3	Junad do 300 kg kg	~	1.50 (1.50-2.00)	1.60 (1.30-1.70)	2.30 (2.00-2.50)	~	2.20 (2.00-2.30)	1.90 (1.70-2.13)
4	Junad preko 300 kg SIM kg	~	~	1.60 (1.50-1.70)	~	~	~	1.60 (1.50-1.70)
5	Junad preko 300 kg kg	1.80 (1.80-1.90)	~	1.50 (1.50-1.60)	2.00 (1.80-2.20)	1.50 (1.40-1.60)	1.70 (1.60-1.90)	1.70 (1.62-1.84)
6	Krave za klanje SIM kg	~	1.00 (1.00-1.20)	~	~	~	~	1.00 (1.00-1.20)
7	Krave za klanje kg	1.00 (0.90-1.10)	0.80 (0.80-1.00)	0.80 (0.80-0.90)	1.00 (0.80-1.20)	1.10 (0.90-1.20)	1.10 (0.90-1.30)	0.97 (0.85-1.12)
8	Prasad kg	~	~	3.10 (3.00-3.20)	3.50 (3.20-3.50)	3.30 (3.10-3.50)	3.20 (3.20-3.30)	3.28 (3.13-3.38)
9	Svinje tovljenici kg	~	2.50 (2.50-3.00)	~	2.50 (2.20-2.50)	~	2.30 (2.20-2.50)	2.43 (2.30-2.67)
10	Jagnjad kg	2.50 (2.50-2.70)	2.30 (2.30-2.30)	2.30 (2.30-2.30)	2.30 (2.30-2.50)	2.50 (2.50-2.50)	~	2.38 (2.38-2.46)
11	Šilježad kg	3.00 (2.80-3.50)	~	~	~	2.20 (2.10-2.30)	2.40 (2.30-2.60)	2.53 (2.40-2.80)
12	Ovce za klanje kg	~	~	~	1.65 (1.50-1.80)	~	1.70 (1.50-1.80)	1.68 (1.50-1.80)
13	Ovnovi kg	3.00 (2.80-3.20)	2.00 (2.00-2.00)	~	2.00 (2.00-2.00)	2.00 (2.00-2.00)	2.20 (2.10-2.50)	2.24 (2.18-2.34)
14	Jarad kg	~	~	2.40 (2.30-2.50)	2.75 (2.50-2.75)	~	2.80 (2.80-2.80)	2.65 (2.53-2.68)

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
15	Priplodne ovce grlo	~	100.00 (100.00- 115.00)	95.00 (80.00- 100.00)	110.00 (100.00- 130.00)	~	120.00 (100.00- 140.00)	106.25 (95.00- 121.25)
16	Priplodne koze grlo	80.00 (80.00- 80.00)	80.00 (80.00- 90.00)	~	90.00 (80.00- 100.00)	~	90.00 (85.00- 90.00)	85.00 (81.25- 90.00)
17	Priplodne junice HF grlo	~	~	~	1,200.00 (1,000.00- 1,400.00)	~	~	1,200.00 (1,000.00- 1,400.00)
18	Priplodne junice Smeđa grlo	~	~	~	~	~	800.00 (800.00- 800.00)	800.00 (800.00- 800.00)
19	Priplodne krave HF grlo	~	~	~	1,300.00 (1,000.00- 1,500.00)	1,200.00 (1,100.00- 1,350.00)	900.00 (700.00- 1,150.00)	1,133.33 (933.33- 1,333.33)
20	Priplodne krave Melez grlo	~	650.00 (400.00- 1,200.00)	750.00 (700.00- 1,000.00)	650.00 (500.00- 800.00)	~	800.00 (750.00- 950.00)	712.50 (587.50- 987.50)

*Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

Cene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 24-30.11.2008. godine

Jedinica mere din/kg		Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija										Vojvodina						Dominantna cena Srbija					
				Beograd	Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš - Beljin	Pirót	Požarevac	Smederevo	Osipaonica	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo		Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin	
Dvške	Jagnjad	sve	140	---	130	---	155	---	---	---	---	---	---	---	150	---	---	---	---	120	---	---	---	---	
		sve	200	200	200	---	190	230	220	200	200	200	200	200	200	180	200	200	190	180	180	180	200		
Jarići	Junad	sve	---	---	180	---	150	170	170	170	170	150	150	---	---	---	---	---	170	170	---	---	---	---	
		HF	---	---	130	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	155	---	---	---	
Junad	Junad	do 300 kg	180	---	160	---	---	140	160	170	---	---	---	---	160	180	---	---	---	---	200	---	---	---	160
		do 300 kg	180	190	140	---	---	---	---	160	---	---	---	---	170	170	150	160	---	165	180	---	---	170	
Junad	Junad	>480 kg	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		>480 kg	100	---	80	---	90	100	---	80	---	80	---	80	80	80	---	---	100	90	70	---	---	---	80
Koze	Krave za klanje	sve	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		HF	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	80	95	---	---	100	---	---	---	---
Krave za klanje	Krave za klanje	SM	---	---	---	---	---	---	90	90	110	---	---	---	100	90	---	---	---	100	120	---	---	---	90
		>130 kg	130	140	140	---	120	120	---	120	120	140	140	140	140	140	80	---	---	120	100	---	---	---	120
Krmače za klanje	Ovca	sve	110	120	110	---	---	---	100	80	100	110	100	90	90	---	---	---	---	100	100	95	7000	90	100
		sve	140	120	130	---	170	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	120
Ovnovi za priplod	Prasad do 15 kg	sve	210	170	210	---	230	200	240	200	210	200	200	200	200	200	170	210	200	200	230	---	250	200	
		sve	200	160	190	---	210	200	240	200	200	200	180	200	200	200	---	190	200	200	230	200	250	200	
Prasad do 25 kg	Priplodne junice	sve	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	190	---	---	---	---
		sve	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Priplodne krave	Priplodne krave	HF	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		SM	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Priplodne krave (din/grlu)	Šilježad	sve	140	---	140	---	180	150	---	160	140	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		sve	240	---	210	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Telad	Telad	80-160 kg	280	270	250	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		80-160 kg	160	160	160	---	150	160	---	160	150	170	170	170	170	170	135	160	160	140	140	150	130	160	
Tovljenici	Tovljenici	80-130 kg	150	150	140	---	140	150	---	140	140	160	150	150	150	150	---	---	---	---	---	---	---	---	---
		>130 kg	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Izvor: STIPS

Cijene su izražene u dinarima. (1Euro = 91 dinar)

Prikaz cijena u kn/kg za grupu proizvoda / stoka, meso i mesne prerađevine

Prices for product group Stočni sajam-livestock market

Geografska podjela: HR Regije

U razdoblju: od 24.11.2008 do: 30.11.2008(Tjedan:48)

Uspoređeno s razdobljem: od 10.11.2008 do: 16.11.2008(Tjedan:46)

Proizvod	Tip	Hrvatska	
		Cijena	Stara
tele simental (80-160 kg)-calf .	Min	22,00	22,00
	Max	31,00	31,00
	Prosjek	26,32	26,02
tele holstajn (80-160kg)-calf .	Min	17,00	17,00
	Max	29,00	28,00
	Prosjek	23,71	23,50
junica simental (za klanje)-heifer .	Min	12,00	12,00
	Max	15,00	15,00
	Prosjek	13,76	14,07
junica holstajn (za klanje)-heifer .	Min	11,00	10,00
	Max	13,00	12,00
	Prosjek	11,76	11,35
bik simental (>450kg)-beef .	Min	12,00	12,00
	Max	18,00	18,00
	Prosjek	15,12	15,06
bik holstajn (300-450 kg)-beef .	Min	12,00	12,00
	Max	14,00	14,00
	Prosjek	12,76	12,61
krava simental (za klanje)-cow .	Min	4,00	4,00
	Max	12,00	12,00
	Prosjek	8,96	9,10
odojak (25-35 kg)-piglets .	Min	12,00	13,00
	Max	21,00	22,00
	Prosjek	15,48	15,39
svinja (80-120 kg)-pig .	Min	10,00	9,00
	Max	20,00	20,00
	Prosjek	13,29	13,33
krmača (za klanje)-sow .	Min	6,00	5,00
	Max	13,00	12,00
	Prosjek	9,81	8,79
janjad-lambs .	Min	21,00	21,00
	Max	35,00	35,00
	Prosjek	27,84	28,30
ovca (za klanje)-sheep .	Min	10,00	10,00
	Max	10,00	10,00
	Prosjek	10,00	10,00
ždrijebe-foal .	Min	13,00	13,00
	Max	13,00	13,00
	Prosjek	13,00	13,00
konj-hors .	Min	9,00	9,00
	Max	10,00	10,00
	Prosjek	9,52	9,52

Cijene su izražene u kunama. (1Euro = 7,3 Kuna)

Izvor: TISUP

COMMISSION EUROPEENNE		CENE STOKA ZA KLANJE U EU																				Datum									
Direction générale de l'Agriculture		CENE NA TRŽIŠTU ZEMLJE ČLANICE																				od: 17.11.08									
D2. Viandes bovine, porcine, ovine et aviculture		PRIX DE MARCHÉ - ETATS MEMBRES																				do: 23.11.08									
		MARKET PRICES - MEMBER STATES																													
(EURO/100kg PC/DW)		BE	BG	CZ	DK	DE	EE	GR	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	EU	Promena poslednji	
Junjad U2	335.2	296.1	357.8	346.1	440.7	337.5	358.0	310.9	374.8					2414	352.9	346.3	336.0	244.2	349.8	308.7	288.4	372.5	271.9	320.3	359.0	3.38					
Junjad U3	319.9	290.7	363.6	343.1	421.2	354.8	344.0	311.7	353.8					348.6		339.8	337.7	252.0	342.2	309.2	275.7	319.3	346.0	346.0	-6.28						
Junjad R2	297.9	280.9	332.9	340.4	419.7	330.5	325.0	300.2	359.0					158.4	233.5	326.4	239.3		336.3	243.8	290.7	339.9	270.0	312.5	334.8	0.37					
Junjad R3	268.4	277.1	341.9	305.7	414.7	327.6	319.0	303.6	350.6					83.8	231.4	313.8	237.6	285.0	298.6	331.6	244.5	332.3	305.3	271.4	341.8	286.3	314.6	326.2	4.75		
Junjad O2	255.1	262.5	316.0	301.2	216.0	401.1	245.7	287.0	288.2	285.2	282.0			187.6	235.7	283.9	246.4	285.0	273.0	303.4	237.6	312.0	230.3	277.5	273.9	283.8	256.1	289.9	276.4	12	
Junjad O3	238.7	235.2	265.6	309.0	304.8	247.7	360.9	313.1	282.0	289.1	284.0	282.0		199.3	235.6	273.9	240.4	285.0	270.7	312.3	236.8	323.8	226.7	290.8	264.0	299.3	268.9	296.3	293.5	4.68	
Junjad	305.0	235.2	276.5	319.0	328.7	218.9	409.5	326.1	327.0	300.7	359.7	282.0	185.1	235.3	337.7	244.6	285.0	294.9	331.6	233.9	333.8	229.8	300.7	280.6	300.0	288.9	304.9	326.2	131		
Bikovi R3	266.4	214.8	293.2	265.6					223.0	236.3				245.1					310.0	240.8			249.5	291.0			233.5		256.1	2.89	
Bikovi	266.4	214.8	293.2	265.6					223.0	236.3				245.1					310.0	240.8			249.5	291.0			233.5		256.1	2.89	
Goveda U2									351.0	302.1									380.7								327.0		330.5	176	
Goveda U3									351.0	300.7									344.0								330.3		329.2	0.84	
Goveda U4									333.0	302.6									360.5								329.7		324.9	-4.10	
Goveda R3									308.0	297.1									332.6								265.3		322.4	-3.43	
Goveda R4									291.0	296.8									317.8								264.0		325.9	316.0	-3.67
Goveda O3									245.0	286.1									334.8								256.8		308.7	284.2	-1.17
Goveda O4									243.0	286.0																	247.8		314.0	301.0	-3.57
Goveda									246.4	309.4	292.1	247.7					300.2		343.4				224.5				256.4		320.7	305.3	-2.70
Krave R2	279.5								305.0		241.7								191.1								256.0		274.4	-0.98	
Krave R3	270.7								202.1	309.0	257.7	247.7							266.8	235.1	188.8		227.3	164.0	218.9		236.4		253.3	298.6	0.22
Krave R4									237.1	293.0	257.2								256.2	235.0	200.1		234.1	169.3	214.5	254.4		210.5		247.7	-1.48
Krave O2	241.1	174.9	203.2	216.5	224.6	169.9	182.5	180.8	233.0	234.7	215.1			169.4	198.8	266.7	180.8		221.7	213.3	174.9	210.0	165.0	163.5	201.1	241.2	222.8	220.9	212.1	-2.12	
Krave O3	214.9	168.7	200.0	242.0	233.8	182.1	183.9	181.0	241.0	244.5	234.2			175.7	164.1	266.6	165.4		230.3	221.4	187.8	208.4	166.6	160.3	168.7	223.5	222.7	228.3	225.3	-0.30	
Krave O4	228.9	198.4	240.7	238.9	151.6	151.6	151.6	151.6	151.6	151.6	151.6			170.6	198.3	184.8			234.7	226.3	165.1	169.3	178.1	194.6	197.0	207.2	230.6	225.3	-1.75		
Krave P2	201.0	193.7	171.6	177.4	189.1	157.4	147.3	148.2	186.0	185.1	185.9	157.0		166.7	198.9	206.1	160.2		160.4	201.9	164.7	164.3	182.9	129.4	170.0	182.7	180.6	180.3	183.2	-0.54	
Krave P3	188.2	183.6	180.8	210.5	201.3	151.6	144.8	162.3	212.0	231.0	208.9	157.0	147.4	185.0	239.2	184.2			212.4	205.9	176.0		181.1	154.6	140.2	181.1	208.6	165.4	204.1	-1.02	
Krave	236.7	175.0	199.9	212.9	227.6	163.7	174.5	164.0	242.8	237.5	212.9	157.0	166.3	183.3	272.2	175.4			224.6	223.4	183.0	177.2	165.5	170.6	182.2	189.8	207.0	221.4	221.1	-0.80	
Junice U2	347.5								314.0	393.0	309.4	421.7					368.1		262.0				346.2	236.3	283.7		330.5		360.4	-4.61	
Junice U3	328.0								335.1	388.0	310.9	397.6							301.7	224.9			273.8				278.8		331.3	358.6	-4.39
Junice R2	282.5								260.3	324.0	302.6	369.1					335.7		285.5	206.6	338.2	236.3	262.0				261.8		316.2	311.5	-7.92
Junice R3	267.9								382.0	307.2	325.0	300.8	392.4				201.1	324.8	197.9	271.3	285.6	214.1	248.1	267.3	219.8		264.3		321.1	317.4	-2.95
Junice R4	223.6	305.8	293.8						241.7	304.0	304.4						182.6		281.9	280.8	216.1		249.5	251.8			257.1		323.4	306.9	-3.55
Junice O2	215.8	234.3	235.9						383.2	290.1	248.0	289.1	244.1				177.2	188.7	274.6	165.8		262.3	197.2	316.8			222.7		221.1	288.0	0.83
Junice O3	235.2	210.9	279.3	240.1	222.2	351.5	291.5	263.0	292.1	248.7	244.0	244.0		172.8	202.2	276.7	182.0		246.5	204.0		237.0	250.0	193.9	265.6	243.8	304.7	250.7	-1.78		
Junice O4	202.8	269.5	241.7	202.7					381.1	255.0	291.4			244.0	173.6	207.0	191.2		245.6	209.6		236.3	243.7			240.7		238.4	308.4	-3.96	
Junice	310.3	235.2	224.0	292.4	276.8	219.0	371.0	304.3	341.4	299.7	388.1	244.0	175.0	201.0	320.3	180.4	262.0	267.6	286.9	206.4	337.0	241.9	256.9	201.8	260.3	247.4	316.5	314.4	-3.64		
Polufine	259.8	214.9	238.1	272.1	279.0	184.0	365.4	295.3	279.5	283.6	339.7	235.2	179.7	203.4	309.0	186.5	163.2	230.5	291.4	212.3	300.0	207.8	263.5	217.0	253.4	240.8	299.9	284.2	-0.68		
Promena poslednje nedelje	-1.8	4.6	-2.3	0.4	6.2	-1.0	-2.6	1.5	0.1	-6.4	-5.8			2.5	11.4	7.2	2.5	-6.9	-1.9	4.5	-3.1	1.0	-1.5	-2.7	-10.0	0.6	-5.1	-2.9		-0.68	

Izvor: EU Komisija

ODGOJ TELADI

Da bi dobili kvalitetno priplodno grlo, odnosno kravu koja daje dosta mlijeka, neophodan je pravilan odgoj u svim fazama razvoja. Dobro odgojeno tele uz pravilnu ishranu, raste u snažnu junicu, koja rano ulazi u priplod, a samim tim smanjuje troškove proizvodnje. Pravilno odgojena junica ranije počinje proizvodnju mlijeka, ima duži proizvodni vijek i manje problema prilikom teljenjem.

Njega u periodu oko teljenja

Pravilan odgoj teleta počinje u periodu dok tele još nije ni rođeno. Prije teljenja kravu treba smjestiti u boks za teljenje, koji je suv i dezinfikovani ili u neki mirni dio štale. Na velikim farmama neophodno je obezbijediti poseban objekat za teljenje – porodilište. Najvažnije je u periodu teljenja obezbijediti dobre higijenske uslove, kako bi se spriječila oboljenja teladi (npr. proliv). Prije početka teljenja kravi treba oprati zadnji dio tijela (rektum, stidnicu i vime), pripremiti dezinfikovane konope za teljenje u slučaju da budu potrebni, pripremiti ostali neophodni pribor (sredstvo za dezinfekciju, mlaku vodu, sapun, makaze, konac, krpu za sušenje teleta). Teljenju obavezno mora da prisustvuje čovjek, da bi mogao da pomogne kravi ako je to potrebno.

Teljenje se sastoji iz tri faze:

- Pripremni period
- Istiskivanje ploda
- Izbacivanje placente (posteljice)

Teljenje počinje stadijumom otvaranja, pri čemu počinje ritmičko stezanje materice. Kontrakcije trbušnog zida i dijafragme sinhronizovane su sa kontrakcijama materice i pomažu prilikom teljenja. Vodenjak prolazi kroz porođajne puteve (cerviks, vagina), šireći ih i podmazujući. U ovoj fazi krava je uznemirena, često leži i ustaje, riče, premješta sa sa noge na nogu.

Istiskivanje ploda počinje ulaskom fetusa u prošireni cerviks i porođajni kanal a završava

njegovim potpunim izlaskom iz vulve. Posle pucanja vodenjaka pojavljuju se prednje noge i glava teleta. Kada glava teleta počne da prolazi, potrebni su najveći naponi, odnosno kontrakcije i obično kod normalnog položaja teleta teljenje se završava brzo. U ovoj fazi kod krupnije teladi se često dešava da je potrebna pomoć, odnosno potrebno je povući tele hvatajući ga iznad kičičnih zglobova. Tele se vuče kada krava ima porođajne napone. U slučaju komplikacija, kao što su nepravilan položaj teleta, slabi porođajni naponi, zatvoreni i suvi porođajni putevi, uska karlica (obično kod junica prerano osjemenjenih), porođaji duži od 2-3 sata i sl. obavezno odmah pozvati veterinara.

U trećoj fazi se nastavljaju kontrakcije koje pomažu izbacivanju posteljice. Normalno je da krava izbacuje posteljicu do osam sati nakon teljenja. Posteljica je zadržana ako je krava ne izbacila nakon 12 sati od teljenja i tada je potrebna veterinarska intervencija. Ako se posteljica ne izvadi posle 24 do 36 sati nakon teljenja, cervik se zatvara, tako da ruka ne može da uđe u uterus da bi se otkočili kotiledoni.

Postupak sa teletom po rođenju

Odmah posle rođenja teletu treba dezinfikovati pupak rastvorom joda. Ovaj postupak ponoviti više puta da bi se spriječila infekcija. Čistim i dezinfikovanim rukama ili krpom skinuti sluz sa njuške teleta i donijeti ga kod krave da ga oliže. Ako krava neće da liže tele, treba probati sa posipanjem teleta koncentratom ili stočnim brašnom. Ako nema mogućnosti da krava liže tele, potrebno ga je istrljati čistom slamom ili krpom, imitirajući pokrete jezika krave. Ovim postupkom tele se suši i pospješuje mu se cirkulacija. Ako tele kašlje i teško diše, treba ga podići za zadnje noge i tako držati 1-2 minuta, masirajući ga u predjelu grudnog koša odozgo prema dolje i čekati da iz bronhija izcuri aspirirana tečnost. U ovim slučajevima tele se može pokvasiti hladnom vodom po glavi i grudima. Ukoliko

je stanje ozbiljnije, treba primijeniti metod vještačkog disanja.

Nakon teljenja, kratak period, kravu i tele treba ostaviti da se odmire. Ako je teljenje proteklo normalno, a tele rođeno vitalno, ono vrlo brzo po rođenju pokušava da ustane. U prvom satu po rođenju teletu treba dati kolostrum (prvo mlijeko). Teletu se daje 1 do 1,5 kg kolostruma, što zavisi od veličine teleta, odnosno zapremine sirišta, koja je oko 1,5 litara kod teledi prosječne tjelesne mase. Davanje odjednom veće količine kolostruma može da prouzrokuje poremećaje u varenju. Ako tele ne može da dobije kolostrum od svoje majke, treba mu dati kolostrum druge svježe oteljene krave (što je moguće na velikim farmama) ili kolostrum koji je propisno zamrznut. Teletu se daje kolostrum tri dana po 1 do 1,5 kg, čeriri puta dnevno u intervalu 5 do 6 sati, nakon toga se prelazi na ishranu punim mlijekom ili zamjenom za mlijeko.

Telad se mogu hraniti mlijekom putem sisanja i napajanja. Sisanje je najprirodniji, najjednostavniji i najskuplji način. Prednos ovog načina je to što tele dobija mlijeko tjelesne temperature, što je vrlo važno kod ishrane teladi. Nedostaci su to što se nemože imati dobra kontrola količine konzumiranog mlijeka. Često telad u prvim danima života uzimaju malu količinu mlijeka (ako krava nije spuštila mlijeko, tele nema dovoljno snage da sisa, itd.) ili kasnije konzumiraju mnogo više mlijeka nego što im je potrebno za normalan prirast. Konzumiranje veće količine mlijeka od potrebne prouzrokuje probleme sa varenjem, kao i sporij razvoj predželudaca (zbog sitosti slabije konzumira kabastu i koncentrovanu hranu), što prouzrokuje probleme prilikom odbijanja teleta od mlijeka.

Napajanje pomoću kante sa cuclom je najuobičajniji način ishrane teladi na savremenim farmama. Ovim načinom ishrane tačno se zna koliko je tele konzumiralo mlijeka. Kod ovog načina napajanja je potrebno ispoštovati određena pravila.

- Kanta i cucla koje se koriste za napajanje moraju biti temeljno oprane i dezinfikovane prije svake upotrebe.
- Kanta se stavlja na odgovarajuću visinu, kako bi tele na što prirodniji način pilo.

- Mlijeko ne smije biti ni hladno ni toplo, već tjelesne temperature.

- Mlijeko koje tele nije popilo ne ostavljati na raspolaganju za kasnije konzumiranje, već ga prosuti. Takvo mlijeko se obično ohladi, što prouzrokuje probleme sa varenjem.

Tele nikada ne hraniti:

- mlijekom bolesnih krava
- mlijekom krava koje imaju mastitis
- mlijekom loših organoleptičkih svojstava

Trećeg dana po rođenju prelazi se sa ishrane kolostrumom na ishranu teladi punim mlijekom ili zamjenom za mlijeko. Zamjene za mlijeko se koriste ako su odgovarajućeg kvaliteta i ako su jeftinije od svježeg mlijeka. Dnevna količina mlijeka se obično daje u dva obroka a već prve nedjelje života, tele na raspolaganju treba da ima kvalitetno sijeno i starter za telad (ni u kom slučaju ne davati koncentrovane smješe za muzna grla), kao i svjež vodu.

U uzrastu od 2 do 2,5 mjeseca života, telad se odlučuju, odnosno prestaju da se hrane mlijekom i prelaze na čistu ishranu kabastom hranom i koncentratom. Prilikom odbijanja teladi od mlijeka treba obratiti pažnju na sljedeće:

- da li je tele zdravo (odložiti odlučivanje ako je tele bolesno)
- da li je tele staro 2 do 2,5 mjeseca
- da li je dovoljno teško (12-15% prosječne težine odraslog grla, odnosno 75-80 kg)
- da li pojede dovoljnu količinu startera (1 do 1,5 kg dnevno)

Duža ishrana mlijekom može samo voditi bržem gojenju i smanjenjem konzumiranja kabaste i koncentrovane hrane, što usporava razvoj buraga, a samim tim probleme prilikom odbijanja od mlijeka. Za vrijeme prva dva mjeseca života, tele treba da ima dnevni prirast od 650g.